

Pridiga nadškofa Stanislava Zoreta pri maši ob Tomaževi proslavi

7. marec 2022

Dragi bratje škofje, duhovniki in diakoni, spoštovani g. dekan Teološke fakultete Univerze v Ljubljani, spoštovani visoki gostje z drugih teoloških fakultet, spoštovani profesorji in profesorice, uslužbenci in uslužbenke, dragi študentje in študentke, dragi prijatelji Teološke fakultete, dragi ljubitelji svete znanosti, dragi bratje in sestre.

Z veseljem in iskreno vas pozdravljam na današnjem praznovanju zavetnika naše fakultete sv. Tomaža Akvinskega, ki sicer goduje 28. januarja, ko so njegove posmrtno ostanke prenesli v Toulouse, kjer je pokopan. Mi pa se ga danes spominjamo prav na dan njegove smrti. Umrl je namreč 7. marca leta 1274, ko je na poti na Lyonski cerkveni zbor zbolel v cistercijanskem samostanu Fossanova južno od Rima in tam tudi umrl.

Zaradi svojega odličnega intelekta je Tomaž po sholastični navadi kmalu dobil naziv Doctor egregius – izvrstni učitelj in Doctor communis – skupni učitelj; od 15. stoletja naprej pa ga imenujejo Doctor angelicus – angelski učitelj.

Lansko leto smo obhajali 700. obletnico smrti Danteja Alighierija in to leto razglasili za Dantejevo leto. Ta se v svojem brezčasnem spomeniku svetovne književnosti, v Božanski komediji, veliko srečuje tudi z našim svetnikom, Tomažem Akvinskim in njegovo teologijo. V desetem spevu Raja Tomaž pove: »Ker milost ... ki se iz nje ljubezen prava neti, saj bolj ko ljubiš, bolj bo zagorela, ti toli pomnožena v duši sveti, da pelje te vrh lestve, ki človeka, ki se je spustil, vidi spet se vzpeti« (X, 82-87).

V teh nekaj verzih nam sv. Tomaž Akvinski skozi Danteja pove temeljno držo pravega teologa. To je človek, ki se sprehaja med zemljo in nebesi. Milost, iz katere se rojeva ljubezen, ga dviguje vrh lestve, od koder se spusti in se potem ponovno vzpne. Teolog živi med nebesi, med zatopljenostjo v Boga, v resničnostih, ki jih oko ni videlo, ki jih uho ni slišalo in ki v človekovo srce niso prišle, ki pa jih je Bog pripravil tem, ki ga ljubijo (prim. 1 Kor 2,9), in med zemljo, ki jo je dal človeškim otrokom (prim. Ps 115,16), da tem otrokom spregovori o nebeških resničnostih, potem pa se zopet vzpne, saj ga k temu priganja ljubezen, ki sveti v duši.

Res pa je, da mu zatopljenost v Boga lahko utiša besedo in mu vzame pero iz rok, kakor se je zgodilo sv. Tomažu, ki je ob mističnem doživetju Boga leta 1273, leto dni pred svojo smrtjo, nehal pisati svojo Summo, saj je prišel do spoznanja, da je »Vse, kar sem napisal, je kot slama v primeri s tem, kar sem videl in kar mi je bilo razodeto.«

Pravzaprav bi morala v tem duhu delovati vsa teologija in te drže bi se moral navzeti vsak teolog. Seveda nismo vsi mistiki in zato tudi nismo sposobni mističnega poglobljanja v Božje globine. Smo pa vsi poklicani in sposobni, da postavimo Boga na prvo mesto in v odnosu do njega presojujamo vse drugo v

življenju sveta in v svojem življenju. Če bo na naše življenje in na naše delo padala ta svetloba, bomo vedno znova doživljali, kako nezadostne so naše besede, kako je vse, kar smo, ne bom rekel domislili, ampak o čemer smo začeli razmišljati, zgolj poskus povedati nekaj, ker presega vsako besedo in vsako misel.

Ob teh spoznanjih teolog postaja ponižen, ne ponižan, saj nas Bog ne ponižuje. Bog nas povišuje, Bog nas odrešuje, Bog stori vse, da bi postali to, za kar nas je ustvaril. Zato nas srečevanje z Bogom in življenje iz njega, tudi presoja naših razmišljanj, iskanj in del ne ponižuje, nas pa, kot rečeno, dela ponižne.

Ponižnost je prvi in nujni korak na poti dobre teologije, pa tudi prvi in nujni korak na skupni sinodalni poti Cerkve, ki se odvija po vseh škofijah in drugih ustanovah Cerkve po vsem svetu. Ponižen človek je človek odprtih oči, ki so dojemljive za lepoto Božjega v vseh njenih oblikah in uresničitvah. Ponižen človek je tudi odprt za srečanje s sočlovekom. Ponižno srce se ne povzdiguje nad kolege in sodelavce, prav tako pa se ne povzdiguje nad nobenega človeka, ki se pridruži moji poti. Ponižen človek ima v sebi držo svetnikov, ki so se živo zavedali, da jih Bog lahko razsvetli in obogati tudi po človeku, ki je v očeh sveta najmanjši in najbolj nepomemben.

Prav poslušanje je v sinodalnem procesu skupne hoje poudarjeno kot temeljna prвина. Pripravljalni dokument za sinodo navaja besede papeža Frančiška in pravi, da je »smisel poti, na katero smo vsi poklicani, predvsem v odkrivanju podobe in oblike sinodalne Cerkve, v kateri se »vsakdo lahko kaj nauči. Verniki, zbor škofov, rimski škof: vsi poslušajo drug drugega in vsi poslušajo Svetega Duha, ›Duha resnice‹ (Jn 14,17), da bi vedeli, kaj pravi ›Duh Cerkvam‹ (Raz 2,7).«

S temi besedami je samo drugače povedana resnica, o kateri nas uči današnja Božja beseda. Bog naroča Mojzesu, naj pove Izraelovim sinovom: »Bodite sveti, kajti jaz, Gospod, vaš Bog sem svet!« Temu naročilu sledi dolga vrsta navodil, česa naj Izraelci zaradi svetosti ne delajo. Na koncu pa je vse povzeto v eni besedi: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe; jaz sem Gospod!«

Kako je danes s poslušanjem v družbi, nam je zelo dobro znano. Besede so se namnožile. Toliko jih je, da izgubljajo svoj namen in svoj pomen. Toliko jih je, da jih ne poslušamo več in ne slišimo več. Pa ne gre za besede. Takšen odnos do besed razodeva našo notranjo držo do naših bližnjih, do bratov in sester, ki so nam blizu, in do tistih, ki so nam daleč, do prijateljev in do tistih, ki jih doživljamo kot nasprotnike. Morda zaradi tega danes tolikokrat slišimo tožbo iz ust ljudi, da niso slišani. Isto usodo deli tudi naš Bog. Kot bi vse človeštvo postalo ena sama prilika; Jezus o prilikah pravi: »Zato jim govorim v prilikah, ker gledajo, pa ne vidijo, poslušajo, pa ne slišijo in ne razumejo« (Mt 13,13). Poslušajo, pa ne slišijo in ker ne slišijo, ne razumejo. Skoraj kot v Samuelovih časih: »Tiste dni je bila Gospodova beseda redka, videnje ni prodrlo skozi« (1 Sam 3,1).

Sinoda, ki jo živimo, je na poseben način namenjena tudi teološkim ustanovam. Kako pomembno je, da v tem času naučimo spet poslušati in slišati; da besedi spet vrnemo dostojanstvo in s tem vrnemo dostojanstvo Bogu in človeku. Živimo v času, ki kriči po Preprostih besedah Toneta Pavčka: »Treba je mnogo preprostih besed ... da ne bi slepi v temi / na križpotjih zašli / s pravega pota. // Treba je mnogo tišine, tišine / zunaj in znotraj nas, / da bi slišali glas, / tihi, plahi, pojemajoči glas ... ljudi, / src / in njih bolečine /sredi krivic in vojskà, / sredi vsega tegà, / kar ni /kruh, / ljubezen / in ne dobrota.«

Teologija mora v poslušanju Boga in človeka slišati na eni strani vprašanja sveta. Vemo, kako zapleteno je razumeti današnjo družbo, ki je v nenehnem gibanju, za katero pravimo, da je vse v njej fluidno, družbo, ki je v nenehnem gibanju, v kateri je toliko strahu; strahu pred prihodnostjo, strahu glede usode planeta. Teologija mora na ta vprašanja in na to stanje v poslušanju Boga oblikovati odgovore. Ne more se ukvarjati sama s sabo in odgovarjati na vprašanja, ki jih ji nihče ni postavil. Pri oblikovanju odgovorov pa mora najti tako obliko govornice, ki jo bodo ljudje razumeli.

Pred teologijo so danes postavljena vsa tista vprašanja, ki jih je posamezniku in človeštvu postavila pandemija novega virusa; zlasti še, kaj je ali kaj dejansko bo tisto drugače, o katerem ves čas govori papež Frančišek: da iz krize ne bomo izšli enaki, izšli bomo boljši ali slabši. Kaj moramo storiti, da bomo iz krize izšli boljši? Pri odkrivanju tega nam mora dejavno pomagati tudi teologija. Drugo vprašanje, ki je s prvim precej povezano, pa je večno vprašanje zla, ki je s Putinovo vojno v Ukrajini spet surovo ostro zarezalo v duše in v človeštvo. Seveda ne gre za to, da bi dali dokončne odgovore, ker dokončnih odgovorov ni. Pač pa mora teologija s svojimi različnimi spoznanji pomagati človeku, da bi se z zlom soočal na odrešenjski način, da bomo v hoji za Kristusom zlo spreminjali v pot odrešenja.

Naj nam Marija, Mati Jezusa Kristusa, učlovečene Besede, ki je besede in dogodke shranila v srcu, jih premišljevala in iz njih živela, izprosi krepost tišine, da bomo tudi mi premišljevali Besedo, jo razumeli, jo živeli in jo oznanjali. Amen.

Msgr. Stanislav Zore,
ljubljski nadškof metropolit